

Co je to komunismus?

Komunismus (z latinského *communis* = „společný“) je politický směr, který prosazuje společné vlastnictví a odmítá (třídní) rozdíly mezi lidmi. Tímto slovem se také označuje stav společnosti, kterého chtějí komunisté dosáhnout. Stát, který je zcela ovládaný komunistickou stranou.

Socialismus je podle marxismu-leninismu první fáze komunistické společnosti, která vznikne, když socialistická revoluce porazí kapitalismus.

X

Kapitalismus je ekonomický systém, ve kterém jsou výrobní prostředky v soukromém vlastnictví a provozovány za účelem dosažení zisku. Ekonomické parametry (např. ceny) jsou určovány prostřednictvím volného trhu (nabídkou a poptávkou), a to i ceny práce, nejsou tedy řízeny pouze zásahy státu (jako např. v komunismu).

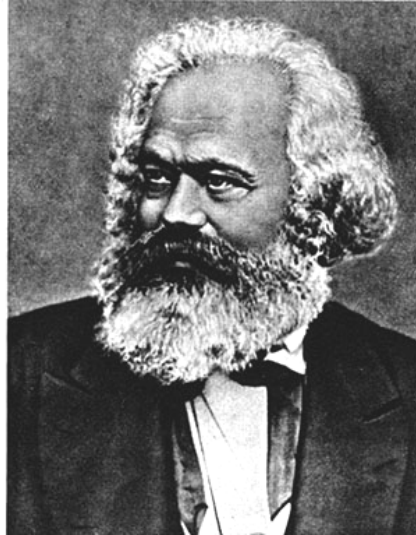
Myšlenky komunismu (socialismu) se objevují už v antice (starověké Řecko a Řím). Anglický filosof Thomas More (1478–1535) píše ve svém díle, *O nejlepším stavu státu a o novém ostrově Utopia*, o kapitalismu: „Bože, když to vše rozvážím, pak se mi každý dnešní stát jeví jen jako spiknutí bohatců, kteří pod záminkou společného blaha sledují své vlastní výhody a všemi úskoky a úklady usilují jen o to, aby si zajistili vlastnictví všeho, co neoprávněně získali, a aby prací chudých získali a vytěžili za co možná nejmenší odměnu. Tato povedená ustanovení zřizují bohatí ve jménu celku, tedy i chudých, a nazývají je zákony.“

Komunismus se ale výrazně začíná projevovat až v 19. století jako část politické levice, není však ještě jednotný v tom, jak by měla být přesně společnost uspořádána, ani v tom, jakými prostředky by mělo být komunismu dosaženo.

Základní **myšlenky socialismu a komunismu** ve svých knihách *Komunistický manifest a Kapitál* zformovali němečtí filosofové **Karl Marx** (1818–1883) a **Friedrich Engels** (1820–1895), kteří zde také uvádějí, že soukromé vlastnictví může být zrušeno násilím, a tedy revolucí.

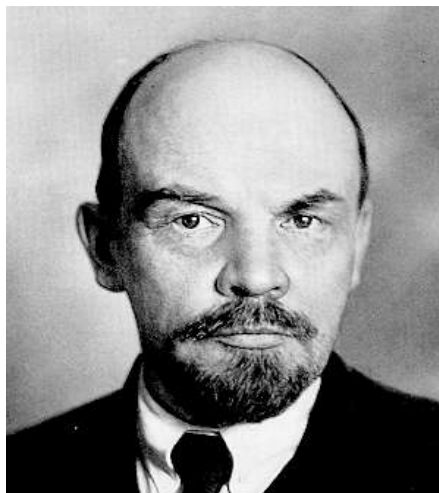

Friedrich Engels

Karl Marx

Jako první získali komunisté moc v Rusku v listopadu 1917 po tzv. Velké říjnové socialistické revoluci (Bolševické revoluci). Pod vedením **Vladimíra Iljiče Lenina** (1870-1924) došlo v Rusku k násilnému ozbrojenému převratu. Tato událost zásadně poznamenala vývoj ve 20. století a měla za následek rozšíření komunismu do značné části světa.

Vladimír Iljič Lenin

Rusko se následně v roce 1922 mění na SSSR (Svaz sovětských socialistických republik). Součástí SSSR se postupně stávají často velmi nedobrovolně další samostatné státy (Ukrajina, Bělorusko, Zakavkazské republiky, Litva, Lotyšsko, Estonsko,...). Vliv SSSR a komunismu se po 2. světové válce rozšiřuje na téměř celou východní Evropu, včetně Československa.

K největším zločinům ve jménu komunismu v SSSR došlo za Leninova nástupce **Josifa Vissarionoviče Stalina (Džugašviliho)** (1878–1953). Stalin pocházel původně z Gruzie, jedné z republik SSSR. Od roku 1901 byl hledán carskou policií jako obzvláště nebezpečný zločinec a radikál. Již tehdy prosazoval krvavý boj, který měl přinést co nejrychlejší a nejlepší nastolení komunismu. Byl několikrát vězněn, ale také se mu povedlo mnohokrát uprchnout. Po nástupu Lenina k moci se Stalin stává členem jeho vlády. Stalin se nezdráhal použít v boji o moc v komunistické straně jakékoliv prostředky (odposlouchávání telefonů, křivá obvinění, udavačství, vraždy), nakonec se stává nejvyšším představitelem komunistické strany, generálním tajemníkem. Lenin píše před smrtí ve své závěti: „Soudruh Stalin jako generální tajemník soustředil ve svých rukou obrovskou moc a já si nejsem jist, že jí dokáže vždy dost obezřetně užívat... s. Stalin je příliš hrubý. Tato jeho vada ... je nepřijatelná ve funkci generálního tajemníka. Proto navrhuji s. Stalina z této funkce odvolat.“

Stalin je považován za jednoho z nejkrutějších diktátorů v historii lidstva. Kolik bylo obětí jeho vlády, se už asi nikdy přesně nezjistí. Jen pro představu, 3,5 miliónů lidí zemřelo na Ukrajině při uměle vyvolaném hladomoru. Historici dnes většinou zastávají názor, že za dobu jeho neomezené vlády má Stalin na svědomí více občanů SSSR, než bylo zabito lidí během druhé světové války, za jejíž vznik i průběh Stalin také nesl velkou spoluodpovědnost (př. dohoda s Hitlerem o rozdělení Evropy).

Josif Vissarionovič Stalin

Československo v letech 1945 – 1948

16. května 1945 se vrací do Prahy prezident **Edvard Beneš** (1884-1948), 28. října je potvrzen ve své funkci a ujímá se úřadu, znovu je zvolen ještě 19. června 1946 (prezidentem byl už od roku 1935, kdy odstoupil T. G. Masaryk). Válku prožil v USA, většinu v Anglii a poslední měsíce v Moskvě.

Edvard Beneš

Atmosféra ve společnosti byla už od května 1945 velmi nakloněna komunistům. Lidé si velmi dobře pamatovali tragický dopad velké hospodářské krize ve 30-tých letech a také obrovské zklamání z Mnichovské dohody, proti které komunisté důrazně vystupovali. Proto chtělo mnoho občanů jinou republiku, než byla ta předválečná, spravedlivější a podporovanou „přáteli“, kteří nás nezradí (SSSR byl pro mnoho občanů náš jediný osvoboditel).

Osvobození Prahy Rudou armádou (květen 1945)

26. května 1946 proběhly volby do Národního shromáždění (dnešní Parlament). Volby skončily výrazným vítězstvím Komunistické strany v Čechách, ale komunisté výrazně uspěli také na Slovensku.

Výsledky voleb (název strany / počet mandátů-křesel):

Komunistická strana Československa	/	93
Československá strana národně socialistická	/	55
Československá strana lidová	/	46
Demokratická strana Slovenska	/	43
Československá sociálně demokratická strana dělnická	/	37
Komunistická strana Slovenska	/	21
Strana slobody	/	3
Strana práce	/	2
<u>Celkem: 300</u>		

Předsedou vlády se stává vůdce komunistů **Klement Gottwald**. V parlamentu pak probíhají neustálé boje mezi komunisty a ostatními demokratickými stranami.

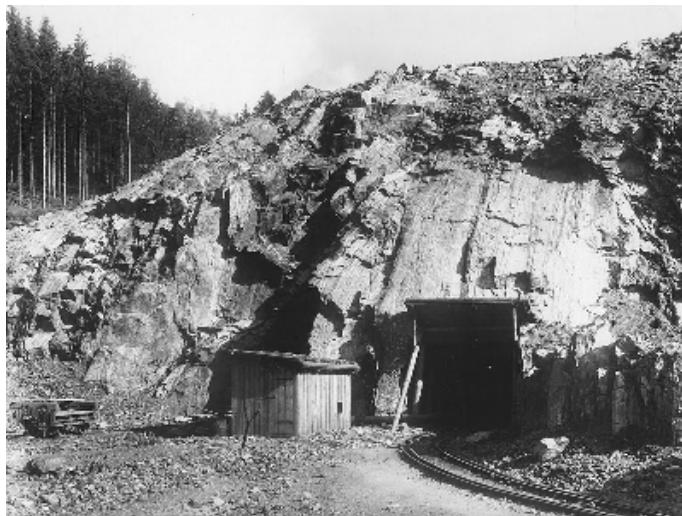
Klement Gottwald

Vláda odmítla **Marshallův plán**, i když s ním původně souhlasila, na nátlak **Stalina** svůj souhlas stáhla zpět.

Co byl Marshallův plán?

Marshallův plán, oficiálně Plán evropské obnovy, byl plán přijatý americkým Kongresem 3. dubna 1948. Cílem byla americká pomoc poválečně zničené Evropě. Plán odmítlo nejen Československo, ale i ostatní východoevropské země pod vlivem Sovětského svazu, proto se nakonec týkal pouze západní Evropy.

V letech 1946-1948 probíhá první fáze znárodnování soukromého vlastnictví. Znárodnování je převod soukromého majetku do rukou státu. V této první fázi byly znárodněny klíčové průmyslové podniky, doly, pojišťovny, banky – asi 2/3 podniků. Původním majitelům mělo být vyplaceno finanční odškodnění, ke kterému ale fakticky nikdy nedošlo. Ke konečnému vyvlastnění soukromého majetku došlo po roce 1948.

lom v Korouhviči (používán při stavbě Slapské přehrady)

V roce **1947** mají komunisté pod kontrolou téměř celou policii a daří se jim také prosazovat své spojence do vedení ostatních politických stran. Jejich popularita u veřejnosti ovšem díky znárodnování a zvyšování daní klesá. Na květen 1948 jsou plánovány volby a podle průzkumů by měli komunisté dostat o 15% méně hlasů než ve volbách minulých, tím by jejich vliv a moc výrazně klesly. Nekomunistické strany se obávají, že se komunisté pokusí výsledky voleb zfalšovat. Komunisté se obávají ztráty moci, proto se rozhodnou jednat a převzít moc ve státě definitivně.

Rok 1948

13. února 1948 ministr vnitra Nosek (KSČ) odvolává najednou všechny velitele policie v Praze a na jejich místa dosazuje komunisty. Proti tomu protestují ostatní nekomunističtí ministři, vyhrožují, že pokud Nosek nedosadí původní velitele, podají demisi.

ministr vnitra Václav Nosek

Co je to demise?

Odstoupení z funkce nebo úřadu před koncem řádného funkčního období.

20. února 1948 ministr Nosek odmítá požadavek ostatních ministrů a 12 ministrů podává demisi. Bohužel ji nepodali 3 ministři sociální demokracie. Pokud by to totiž udělali, vláda by nebyla usnášeníschopná a prezident Beneš by vypsal nové volby, které by komunisté pravděpodobně nestihli zmanipulovat.

21. února 1948 svolává Klement Gottwald komunistickou demonstraci. Zároveň začíná vyzbrojovat Lidové milice („ozbrojená pěst dělnické třídy“), které mají zastrašit obyčejné lidi, ale i ostatní politické strany, aby nekladli komunistům odpor.

Lidové milice

25. února 1948 přichází Klement Gottwald, jako předseda vlády, za prezidentem Benešem. Nese mu návrh jmen nových ministrů, sice z ostatních stran, ale vybraných komunisty. Zároveň nese prezidentovi demisi dalších dvou ministrů za sociální demokracii. Donutí prezidenta nejdříve jmenovat nové ministry a pak teprve přijmout demisi těch dvou. Prezident Beneš se nemá o koho opřít, protože ve vedení ostatních stran jsou již lidé, kteří spolupracují s komunisty, proto prezident Gottwaldovy návrhy přijímá.

předseda vlády Gottwald a prezident Beneš

10. března 1948 je poslední naděje zastavit absolutní nadvládu komunistů. V tento den má Národní shromáždění (parlament) hlasovat o důvěře nové vládě. Tento den záhadně umírá **Jan Masaryk**, syn T. G. Masaryka, ministr zahraničí, který odmítl odstoupit z vlády. 24 poslanců je zatčeno. V této atmosféře strachu nakonec poslanci důvěru vládě vysloví.

Jan Masaryk

V květnu 1948 pak proběhnou volby, ale díky triku komunistů, že všechny strany budou na jednom hlasovacím lístku, takzvané Národní fronty, nemají voliči možnost vyjádřit svůj nesouhlas s komunisty. Tím se ujímají komunisté definitivně moci.

volební leták Národní fronty

7. června 1948 prezident Beneš odmítne podepsat novou (komunistickou) ústavu a raději podává demisi. V situaci, kdy není prezident, ji tedy podepisuje předseda vlády Klement Gottwald. O týden později je Gottwald zvolen prezidentem.

Československo po roce 1948

Až do podzimu 1948 si vedení KSČ myslelo, že k socialismu dojde vlastní československou cestou a že nebude pouze kopírovat moskevský vzor – KSČ mělo představu, že neproběhne kolektivizace zemědělství a nedojde ke znárodnování a likvidaci živností a malých podniků.

Na podzim 1948 letí Klement Gottwald na první návštěvu Moskvy po převzetí moci. V Moskvě je Stalinem tvrdě kritizován za to, že v únoru 1948 postupoval příliš samostatně a neradil se Sovětským svazem. Vytýká Gottwaldovi mnoho dalších chyb a ten nakonec se vším souhlasí. Už v únoru 1949 je přijat zákon o JZD a začalo další kolo znárodnování a likvidace samostatných živností a drobných podniků. Velmi se začíná přiosťřovat i třídní boj.

JZD (Jednotné zemědělské družstvo) – velký zemědělský socialistický podnik. Cílem bylo vytvořit co největší orné plochy, což přinášelo mnoho ekologických škod. První etapa vzniku JZD byla dobrovolná, další etapy však byly násilné a velmi tvrdé.

Lidé, kteří byli nespokojeni s tím, že se komunisté ujali moci, vyjádřili poprvé svůj odpor na XI. Všesokolském sletu v Praze v červenci 1948, druhou takovou demonstrací byl pak v září 1948 pohřeb bývalého prezidenta E. Beneše.

Komunisté se snažili do své strany nalákat co nejvíce lidí, aby tak upevnili svou pozici. Jejich kampaň pod heslem „strana je otevřena všem poctivým Čechům a Slovákům“ měla své výsledky. V listopadu 1949 měla KSČ již 2,6 milionů členů, což bylo asi 22% obyvatelstva. Vstoupil do ní tedy každý třetí dospělý občan

Druhý způsob, jak KSČ upevňovala svou moc, byl mnohem drastičtější. Odstraňovala funkcionáře ostatních stran, kteří s KSČ odmítli spolupracovat. Odstraňovala nekomunisty z funkcí ve státních úřadech a společenských organizacích. Odhaduje se, že to bylo asi 250 000 lidí. Z armády bylo vyhozeno 28% důstojníků, z vysokých škol vyhazování učitelé, 18% vysokoškolských studentů bylo vyloučeno. Byla zavedena cenzura, mnoho novin, časopisů a nakladatelství bylo zrušeno, bylo zakázáno vydávat knihy mnoha autorů, hrát některé divadelní hry, natáčet a promítat filmy. Nejtvrdějším krokem pak bylo uzavření hranic na západ.

Cenzura - je kontrola a omezování sdělování informací – ať už předávaných mluveným slovem, tiskem nebo dalšími formami vyjadřování.

**Za polovinu února 31.531
nových členů KSČ**

**Pět profesorů a řada posluchačů VŠB
bude vyloučeno**
Prohlášení akčního výboru na vysoké škole báňské

Lidové milice - „ozbrojená pěst dělnické třídy“

Lidové milice byly dělnické bojové jednotky, které vznikly rozhodnutím Ústředního výboru KSČ dne 21. února 1948 při přípravě komunistického převratu v Československu. Vznik a existence Lidových milicí nebyly nikdy upraveny žádným zákonem. Již na počátku února 1948 se milice řídily heslem: „Postaráme se o všechny, kteří by chtěli nástup komunistů ještě zastavit.“

Původně Dělnické milice (později LM) byly určeny na obranu průmyslových podniků, převážně před jejich původními majiteli a na zastrašování politických protivníků. Komunisté využívali Lidových milic po celou dobu své vlády. Pro jejich členy, většinou dělníky, byla pořádána vojenská cvičení, na kterých se učili zacházet se zbraněmi. Jednotky podléhaly přímo vedení KSČ, vrchním velitelem byl generální tajemník ÚV KSČ. Výzbroj byla skladována přímo v průmyslových podnicích.

V obdobích nepokojů byly Lidové milice nasazovány společně s policií a vojskem proti demonstrantům a jiným „protisocialistickým živlům“.

PŘÍSAHA

příslušníka Lidových milicí platná v šedesátých letech 20. století

„Já, příslušník Lidových milicí, přísahám na svou čest a svědomí, že budu vždy a za všech okolností chránit socialistické zřízení a vymoženosti pracujícího lidu zaručené socialistickou ústavou.

Přísahám, že budu důsledně plnit příkazy Komunistické strany Československa, vlády Československé socialistické republiky a všech svých velitelů a že budu v každou dobu bdělým strážcem proti každému, kdo by se pokusil jakkoliv narušovat naše socialistické budování.

Přísahám, že svou obětavostí v práci a v boji proti nepřítelům pracujícího lidu, jakož i oddaností věci socialismu, budu vzorem všem občanům.

Přísahám, že budu pečovat o vnitřní bezpečnost Československé socialistické republiky, chránit socialistickou zákonnost, dodržovat pracovní disciplínu, střežit socialistické vlastnictví a jsem ochoten ke splnění tohoto úkolu přinést v oběť svou krev i svůj život, aby bylo dosaženo úplného vítězství nad nepřítelem.

Poruším-li tuto svou přísahu, nechť mne za to stihne zasloužený trest zákona, obecná nenávisť a opovržení pracujícího lidu.“

SNB (Sbor národní bezpečnosti) – StB (Státní bezpečnost)

SNB byl hlavním nástrojem moci v komunistickém Československu. SNB vykonával za první činnost, kterou v demokratickém státě obvykle vykonává policie. Tímto úkolem byla pověřena část SNB nazývaná Veřejná bezpečnost (VB). Za druhé činnost zpravodajskou, zaměřenou na boj proti nepřítelům socialismu jak v Československu, tak v zahraničí. Tento úkol měla na starost neblaze proslulá Státní bezpečnost (StB).

O založení SNB bylo rozhodnuto již před koncem války 17. dubna 1945, kdy se projednávala otázka bezpečnosti v budoucím osvobozeném Československu. Komunisté prosadili zrušení četnictva a celého policejního aparátu a jeho nahrazení Sbohem národní bezpečnosti. Z toho je jasně vidět, že se komunisté připravovali pečlivě na absolutní převzetí moci v Československu, a proto si vytvářeli pevné pozice v ozbrojených orgánech státu, jako byl SNB, ale i armáda.

StB byla neuniformovanou složkou SNB. Již v letech 1945-1948 prokazatelně prováděla protizákonné operace ve prospěch KSČ, jako bylo sledování a odposlouchávání významných členů ostatních stran. Od počátku roku 1948 bylo jejím úkolem najít, vyšetřovat a „zpracovávat“, případně i likvidovat odpůrce KSČ a komunistického režimu. Používala k tomu vytváření falešných důkazů a veřejné očerňování těchto občanů před společností.

Od vzniku StB byly její vyšetřovací metody velmi kruté, používala nezákonné metody, jako bylo fyzické i psychické mučení, vynucování přiznání a používání drog. Po únoru 1948 se tyto metody staly naprosto běžnými a byly podporovány školiteli a pozorovateli ze Sovětského svazu. Byly hojně používány zejména při přípravě

vykonstruovaných politických procesů. Případy úmrtí nebo doživotního zmrzačení vyslychaných byly tolerovány, nebo dokonce považovány přímo za žádoucí.

Politické procesy

Politický proces je soudním řízením, v němž rozhodnutí a výsledek neleží v rukou příslušného soudu, ale je předem připraveno a vymáháno ze strany politické moci.

Politické procesy ve všech socialistických zemích měly jednu základní funkci, a tou bylo vyvolat strach. Byli v nich odsuzováni nejen opravdoví odpůrci komunismu, ale i lidé, kteří proti režimu nic nepodnikali. Díky této taktice si nikdo nemohl být jist, že nebude obviněn a potrestán.

Stalin vedl a řídil politické procesy v Sovětském svazu už od 30. let, v té době zemřelo, zmizelo nebo bylo odsouzeno obrovské množství lidí. Stalin si vybudoval pro trestance speciální „koncentrační tábory“ na Sibiři. Po roce 1945 se Stalin rozhodl uplatnit své zkušenosti s politickými procesy i v zemích střední a východní Evropy, kde se dostávali k moci komunisté.

První velký proces mimo Sovětský svaz proběhl v roce 1949 v Maďarsku, tajemník strany a bývalý ministr vnitra László Rajk byl odsouzen k trestu smrti za smyšlené protistátní spiknutí. Na podzim 1949 byli do Prahy z Moskvy vysláni sovětsí bezpečnostní poradci, aby zde pomohli „najít“ československého Rajka.

Při vyšetřování používala StB brutální metody výslechů a nadiktovaných přiznání. Používali nejen fyzické násilí - bití, nedostatek potravy, nucené bdění, zimu, malé místnosti, narkotika, ale také psychické týrání. Obojí mělo za následek ztrátu sebekontroly a duševní dezorientaci.

StB (Státní Bezpečnost) neuniformovaná politická policie, která byla od svého vzniku v roce 1945 pod kontrolou KSČ.

Proces s generálem Heliodorem Píkou

Heliodor Píka (1897–1949) byl československý voják a legionář, významný představitel zahraničního protinacistického odboje. Za první světové války se nechal dobrovolně zatknout ruskými jednotkami, aby mohl v Rusku vstoupit do Československých legií. S legiemi pak bojoval v Rusku, Anglii a Francii, byl několikrát vyznamenán. Za druhé světové války se výrazně podílel na vytvoření a fungování československých jednotek v Rusku.

Po únoru 1948 byl zatčen a obviněn z vlastizrady, ve vykonstruovaném procesu byl odsouzen k trestu smrti, který byl vykonán 21. června 1949 v Plzni na Borech.

generál Heliodor Píka

Lhůta k podm. propuštění

Osobní spisy trestance: Přísně tajné A-10

Píka Heliodor

Narozen(a) v Štítina, okres Opava 3.7.1897

Svatobýhý(á), ženat, vdána, vdověo(á), náboženství bez vyznání zaměstnání divisií
Příslušný(á) Štítina, okres Opava generál v.v.

Odsouzen(a) **státním** soudem v **Praze**
rozsudkem ze dne 28. 1. 1949 Cr 138/49
pro zločin **podle §§ 6:2/II. z. zák. č. 50/23 Sb. za použití § 45 v. tr. z**

1. Doba trestu **trest smrti provazem**

Proces s JUDr. Miladou Horákovou

JUDr. Milada Horáková (1901-1950) byla od roku 1929 členkou České strany národně socialistické. Zasloužila se o zrovnoprávnění žen ve vznikajícím Československu. Za druhé světové války byla za účast v odboji zatčena, dva roky byla gestapem držena ve vyšetřovací vazbě v Praze, po atentátu na Heydricha byla převezena do Malé pevnosti v Terezíně, v roce 1944 proběhl soud v Drážďanech, původně navrhovaný trest smrti byl zmírněn na 8 let vězení. V roce 1946 byla zvolena poslankyní do Národního shromáždění, 10. března 1948 složila na protest proti komunismu poslanecký mandát. Měla možnost odejít do zahraničí, ale stále to oddalovala, byla politicky aktivní, pomáhala lidem s emigrací a udržovala styky s politiky v zahraničí. 27. září 1949 byla zatčena, byla označena za hlavní osobu spiknutí a vlastizrady. Proces s Horákovou a s jejími dvanácti kolegy trval osm dní. Rozsudek zněl čtyři tresty smrti (včetně M. Horákové), čtyři doživotí a pět trestů od dvaceti do osmadvaceti let. Horáková odmítla dát žádost o milost. Její dcera a advokát to sice udělali, ale Gottwald rozsudek podepsal, přestože mu přicházely dopisy se žádostí o milost od řady významných osobností - Alberta Einsteina, Winstona Churchilla a dalších. Poprava byla vykonána oběšením na dvoře pankrácké věznice 27. června 1950 v 5:35 ráno.

„Padám, padám, tento boj jsem prohrála, odcházím čestně. Miluji tuto zem, miluji tento lid, buďte mu blahobyť. Odcházím bez nenávisti k vám. Přeji vám to, přeji vám to...“

(poslední slova M. Horákové)

JUDr. Milada Horáková

Proces s Rudolfem Slánským

Rudolf Slánský (1901-1952) byl dlouholetým členem ÚV KSČ a v letech 1945-1951 generálním tajemníkem KSČ. Do KSČ vstoupil už v roce 1921. V roce 1938 utíká kvůli svému židovskému původu do Moskvy, nikdo jiný z jeho rodiny až na bratra válku nepřežil. Po roce 1945 byl po Klementu Gottwaldovi druhým nejmocnějším mužem KSČ a byl jedním z hlavních iniciátorů komunistického teroru. Je nutné upozornit na to, že SSSR nemohl zasahovat do politiky nově vzniklého židovského státu Izrael, proto zaujal silný protižidovský postoj. Tento postoj měl zásadní vliv na výběr obžalovaných v procesu s Rudolfem Slánským. 23. listopadu 1951 by Slánský zatčen, spolu s ním bylo v procesu dalších dvanáct obžalovaných, většina z nich byli do té doby vlivní komunisté. Slánský se dožadoval setkání s Gottwaldem, ale nebylo mu vyhověno. Dvakrát se neúspěšně pokusil o sebevraždu, nejdříve oběšením a pak nárazy hlavou o topení. Slánský byl obžalován ze špionáže, velezrady, sabotáže a z prozrazení vojenského tajemství. Ke všem obviněním se přiznal. Ze třinácti obžalovaných jich bylo odsouzeno k trestu smrti deset. Rozsudek byl vykonán 3. prosince 1952.

Rudolf Slánský

Proces s farářem Josefem Toufarem

Josef Toufar (1902-1950) byl římskokatolickým knězem, který byl v padesátých letech asi nejznámější obětí pronásledování katolické církve v Československu. Gymnázium vystudoval v Chotěboři a na kněze byl vysvěcen ve 38 letech. Od roku 1948 byl farářem v Číhošti na Havlíčkobrodsku. Dne 11. prosince 1949 se podle svědků při jeho mši na oltáři několikrát pohnul kříž ze strany na stranu, tato událost je známá jako „číhošťský zázrak“. To upoutalo pozornost StB a 28. ledna 1950 faráře zatkla. StB vyrobila mnoho teorií a „důkazů“ o tom, jak Toufar křížem pohyboval, ale ani jeden z nich v praxi nefungoval. Tento úkaz se dodnes nepodařilo vysvětlit. Farář byl nelidsky mučen a nakonec podepsal dvě doznání, obě ale sepsal někdo jiný. Za prvé se přiznal k sexuálnímu zneužívání dětí a zadruhé k tomu, že „číhošťský zázrak“ byl jím připravený podvod. 25. února 1950 byl Toufar v kritickém stavu způsobeném mučením převezen do pražského sanatoria, kde umírá. Jako oficiální důvod smrti byl uveden prasklý žaludeční vřed. Jeho příbuzní se o jeho smrti dozvěděli o čtyři roky později.

„Při operaci Josefa Toufara jsem tehdy asistoval. Dělali jsme všechno, co bylo v lidských silách, ale toho člověka nebylo možno zachránit. Byl neobyčejně surovým způsobem utlučen k smrti. Řekl bych – jasná vražda!“

(slova MUDr. Františka Mauera při vyšetřování Toufarovy smrti v roce 1968)

farář Josef Toufar

Proces s Jaroslavem Kyselou z Chotěboře

Jaroslav Kysela (1932-1950) byl číšníkem žijícím v Chotěboři v domě č. 86, dnes je na jeho domě vedle ZŠ Buttulova umístěna pamětní deska. Jaroslav Kysela se několikrát pokusil o opuštění nesvobodného Československa. Při prvním pokusu byl zatčen a uvězněn, po druhém pokusu odsouzen do nejtvrděšího vězení, které se také nazývalo jáchymovský koncentrák. Třetí dramatický pokus skončil také neúspěchem, ale nikdo nebyl vážně zraněn. Všichni tři pachatelé ve věku 18, 20 a 21 let byli odsouzeni k trestu smrti. Jaroslav Kysela byl popraven časně ráno v 6.10 hod 21. 10. 1950 ve věznici na Pankráci.

V padesátých letech bylo v politických procesech zavražděno nebo popraveno 241 občanů.

památník obětem komunismu v Praze na Petříně

Znárodňování soukromého majetku a kolektivizace v zemědělství.

Komunisté se ještě před svým nástupem snažili sebrat nemovitý i movitý majetek občanům, kteří podle nich vykořisťovali chudé pracující a převést ho do rukou státu.

První krok se uskutečnil už po roce 1945, týkal se všech průmyslových podniků, dolů, bank, pojišťoven atd., které měly více než pět set zaměstnanců. V průmyslu se jednalo o 2119 podniků, kde pracovalo více než 61% všech zaměstnanců. Po roce 1948 pak došlo k úplnému zrušení soukromého vlastnictví, a to velmi často bez jakékoliv náhrady. Pro tento proces se také používá pojem konfiskace.

Kolektivizace v zemědělství je pojem označující proces přechodu soukromého zemědělství na kolektivní, vlastněné a řízené státem. Vstup zemědělců do družstev (JZD) byl ve většině případů násilný a přinesl s sebou rozklad vesnické společnosti a také zničení krajiny.

Rolníci, kteří odmítli do družstev vstoupit, museli odevzdávat stále větší a nesplnitelné podíly z úrody nebo byli pod různými záminkami stíháni Státní bezpečností, jejich majetek byl zabavován, poté většinou i rozkraden a jejich rodiny byly vyhnány - vysídleny většinou do pohraničí, kde byly nuceny přežívat za nelidských podmínek a také těžce pracovat především ve státních statcích. Odhaduje se, že jenom do roku 1953 bylo takto vysídleno asi 2500 rodin. Cílem kolektivizace bylo zlomit rolníky a ovládnout venkov.

FÁZE KOLEKTIVIZACE

1. etapa (1949)

- zahájena kampaň k vytváření JZD
- na konci roku 1949 existovalo pouze 2 039 JZD

2. etapa (1950)

- nařízena realizace přechodu JZD na třetí a čtvrtý typ
- důsledkem byl pokus o hromadné vystupování z JZD

3. etapa (1952)

- bylo vydáno usnesení strany a vlády o dalším rozvoji JZD
- začal přímo frontální útok na vesnice a její obyvatele
- většina nových JZD vznikla proti vůli rolníků a přes jejich odpor

Na konci roku 1953 existovalo už přes 6500 JZD a spravovala půdu o rozloze více než 7000 hektarů. V létě 1953 Antonín Zápotocký násilnou kolektivizaci kritizoval a mimo jiné slíbil, "že se nikomu nebude bránit, pokud bude chtít z JZD vystoupit", Družstva hromadně opustilo na 70.000 rolníků. Tento odliv zastavila až druhá etapa, která proběhla v letech 1950-1952. Tehdy vzniklo 5345 nových JZD. Na konci druhé etapy existovala družstva ve více než 80% obcí a hospodařila na 84% veškeré zemědělské půdy. Koncem roku 1959 existovalo v Československu 12560 JZD. Ta se v následujících letech slučovala ve větší celky.

JAK BYL NA ROLNÍKY VYVÍJEN NÁTTLAK

- třídní rozpis povinných dodávek zemědělských výrobků na hektar obdělávané půdy
- nucená výměna blízkých polí za pole vzdálená, neobdělána
- zabavení zemědělských strojů
- nezaplacení za povinně dodané zemědělské výrobky do státního nákupu
- policejní a milicionářské prohlídky stavení, zabavení a následné vystavování majetku
- výhružka, že se "děti nedostanou na žádnou školu a budou muset pracovat v JZD nebo v dolech"
- vystěhování celých rodin z vesnice, nejčastěji do vysídleného pohraničí, do nějaké ruiny

"My jsme byli týraní šest roků. Odebírali nám veškeré produkty, které jsme ještě vyprodukovali. Brali nám mléko, vajíčka, maso, obilí. Nebylo z čeho vyrábět a nebylo z čeho žít. Kdyby nebylo v Příložanech pár dobrých lidí, kteří nás podporovali v živobytí, tak jsme umřeli hladem."

(vzpomínka rolníka Františka Kopečka)

Tábory nucené práce a Nápravně pracovní tábory

V listopadu 1945 vznikla tajná smlouva mezi československou vládou a SSSR. Na základě této smlouvy se v Československu ve velkém těžila uranová ruda a vyvážela do SSSR. Jelikož byl nedostatek pracovních sil ochotných pracovat v těchto dolech, byli na práci nasazováni Němci vyjmutí z odsunu z pohraničí, později pak němečtí váleční zajatci dovezení ze SSSR. Od roku 1949 nebylo možno zajatce kvůli protestům ze zahraničí nasazovat, a tak si museli komunisté najít jiné řešení. Byly zřizovány Tábory nucené práce, ale hlavně Nápravně pracovní tábory. Celkem bylo do SSSR vyvezeno 98 000 tun uranové rudy za asi 1.140.000.000 USD.

Tábory nucené práce (TNP) fungovaly v letech 1949-1951 v prostoru Jáchymova a Příbrami, bylo jich celkem pět. Nejednalo se o klasická vězeňská zařízení. Ačkoliv se lidem umístěným v táborech neříkalo vězni, ale chovanci, pobyt v táboře se jim zaznamenával do trestního rejstříku. Do tábora mohl být člověk umístěn bez rozhodnutí soudu na dobu tří měsíců až dvou let. Důvodů k umístění bylo mnoho – „stýká se s cizinou, sestra je rakouská státní příslušnice, nemá kladný poměr ke komunistickému zřízení, poslouchá cizí rozhlas, nesouhlasil se znárodněním, šířil nepravdivé zprávy, je majitel přepychové vily, domu, stýká se s reakcionáři, je hazardní hráč, vyhýbá se práci atd“.

Nápravně pracovní tábory (NPT) byly také zřizovány od roku 1949, ale na rozdíl od TNP byly zařazeny mezi vězeňská zařízení. Byli sem zavíráni političtí vězni označovaní jako „třídní nepřátelé“. Celkem se jednalo o 18 táborů zřízených v okolí Jáchymova, Příbrami a Horního Slavkova.

Tábory byly naprosto samostatnou jednotkou, proto tam musely být zabezpečeny všechny nezbytné služby. V táboře byl velitelský barák s kanceláři a světnicemi starších tábora, byly tu strážní věže (špačkárny) a další zařízení sloužící k ostraze lágru. Dále se zde nacházely sklady, kůlny, ve kterých se skladoval otop na zimu, prádelna, prasečnick, latrína, kuchyně, kantýna, kulturák, korekce, izolace a samozřejmě i obytné baráky. V obytném baráku bylo asi deset světnic, v každé z nich bydlelo v průměru dvacet vězňů. Vězni spali na palandách a směli mít jednu krabici s veškerým svým majetkem. V místnosti se také nacházela kamna, která se ale používala jen ve velmi mrazivých dnech, protože nebyl dostatek otopu.

Nejhorší období pro vězně nastalo v letech 1951-1954, kdy za tábory zodpovídalo Ministerstvo národní bezpečnosti. V tomto období dochází k největšímu ponižování, trápení, mučení vězňů a absolutní degradaci lidské bytosti, připomínající v mnohém nacistické koncentrační tábory. Situace se částečně zlepšila, když převzala ostrahu táborů Vnitřní stráž ministerstva vnitra.

Hlavní pracovní náplní vězňů byla těžba v nebezpečných podmínkách uranových dolů. Za svou práci byli sice placeni, ale po stržení všech peněz za pobyt v táboře jim téměř, nebo vůbec nic nezbylo. Celkem prošlo uranovými doly a tábory přes 70 000 politických vězňů. Byli přitom trvale vystaveni nelidským podmínkám, které spolu s radioaktivním zářením a vdechováním žulového prachu zanechaly u většiny z nich trvalé následky. Mnozí později zemřeli na rakovinu plic.

Nápravně pracovní tábory zřízené při uranových dolech

Název tábora	krycí označení	oblast	zřízení	zrušení
Vykmanov I.	C	Jáchymov	1.3.1949	?
Mariánská	B	Jáchymov	4.6.1949	1.4.1960
Prokop	T	Slavkov	2.7.1949	14.5.1955
Eliáš I	N	Jáchymov	29.7.1949	koncem roku 1951
Rovnost	P	Jáchymov	15.9.1949	1.6.1961
Svornost	K	Jáchymov	4.12.1949	29.10.1954
Ležnice	O	Slavkov	26.1.1950	22.8.1955
Ústřední	D	Jáchymov	4.2.1950	12.12.1954
Bratrství	M	Jáchymov	21.2.1950	12.6.1954
Eliáš II	N	Jáchymov	8.12.1950	1.4.1959
Vykmanov II	L	Jáchymov	1951	26.5.1956
Svatopluk	V	Slavkov	1951	14.5.1955
Vršek	E	Slavkov	1951	30.3.1957
Vojna	U	Příbram	20.7.1951	1.6.1961
XII	X	Slavkov	1951	9.8.1954
Nikolaj	A	Jáchymov	1951	1.7.1958

„*MUKL = Muž Určený K Likvidaci*“
(název, který vznikl v NPT)

Pomocné technické prapory

Předchůdcem pomocných technických praporů byly čtyři odloučené silniční prapory, které armáda zřídila 1. října 1948, aby v nich pracovali branci považovaní za politicky nespolehlivé. Tyto útvary sloužily ke stavebním a zemním pracím, ale stále měly bojový status. Na konci roku 1949 sloužilo v těchto jednotkách přes 2000 mužů. Část jednotek PTP vznikla také z vojenských báňských oddílů (ty fungovaly od roku 1946 do listopadu 1951).

Krátce poté, co Ludvíka Svobodu vystřídal na postu ministra národní obrany Alexej Čepička, změnil se silniční prapory na pomocné technické prapory. Oficiálním dnem vzniku PTP je 1. září 1950. PTP se nadále dělily na lehké a těžké. Lehké PTP byly určeny zejména pro stavební práce, zatímco těžké (báňské) PTP pracovaly při těžbě v povrchových i hlubinných dolech, do nich také byli převáděni vojáci z rušených vojenských báňských oddílů. Lehký pomocný technický prapor tvořily čtyři roty s dohromady 800 muži, těžké prapory měly šest rot s celkem 1200 muži (reálný stav se často lišil). Do roku 1953 pak vznikají stále nové jednotky.

Po politických změnách v roce 1953, vyvolaných úmrtím Stalina a Gottwalda a tlakem mezinárodních organizací, byly PTP od posledních měsíců roku 1953 do května 1954 postupně rušeny.

Označení „politicky nespolehlivý“ ovšem pronásledoval „pétépáky“ i po jejich návratu do civilu. Je známo mnoho případů, kdy byli dlouhá léta sledováni Státní bezpečností (někteří až do pádu komunistického režimu). Jenom malé části z nich se podařilo v dalších letech

života, také díky náhodám, prosadit a splnit si alespoň zčásti své životní plány. Některým se povedlo vystudovat vysokou školu nebo získat významnější funkci. V některých případech třeba i tím, že se stali členy KSČ. Po roce 1989 byli „pétépáci“ nebo jejich rodiny částečně finančně odškodněni.

Pracovní podmínky u PTP byly často velmi žalostné, a to hlavně u tzv. těžkých praporů. U vojáků nebyl brán velký ohled na bezpečnost práce, hygienu a zdravotní stav mužstva. Důležité bylo naopak plnění a překračování norem, jelikož velitelé v takovém případě dostávali příplatky. Vybavení praporů bylo velmi skromné, například uniformy byly často po německém wehrmachtu. Přesný počet úrazů a úmrtí v útvech PTP není znám, ale jen za rok 1952 bylo evidováno 40 smrtelných úrazů, 518 těžkých a 2790 středních a lehkých úrazů. Největší podíl na této statistice měly doly na Ostravsku.

Příslušníkům PTP byly sice vypláceny za práci peníze, z nich ale odevzdávali 70-90% na stravu, ubytování atd. Zbytek peněz jim byl rozdělen, jednu polovinu dostali ihned a druhá jim byla uložena na vkladní knížku, se kterou nemohli ovšem disponovat. Po měnové reformě v roce 1953 jim pak byly úspory přepočítány v nejhorším možném kurzu 1:50.

Pražské jaro 1968, co mu předcházelo

V 60. letech docházelo v celém světě k mírným změnám, jednalo se o dobu uvolňování napětí mezi západem a východem. Ve světě se objevují kapely jako Beatles a Rolling Stones, jejichž hudba i texty byly něco zcela nového. Lidé začali dobývat vesmír. Ale i v Československu vznikají zcela nové kulturní proudy jako divadla Semafor, Na zábradlí, Činoherní klub. Začínají vycházet poměrně volnomyšlenkářské Literární noviny a vznikají nové filmy, které dnes nazýváme Česká nová vlna.

Na začátku 60. let zažilo československé hospodářství značný pokles, zásobování obyvatel základními potravinami a produkty bylo nedostačující, ale i zahraniční obchod váznul. K tomu se přidaly sílící rozepře mezi komunisty v Čechách a na Slovensku.

Na říjnovém a prosincovém sjezdu ÚV KSČ se snáší kritika na hlavu prezidenta a generálního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného. Poprvé se objevuje myšlenka na oddělení funkcí prezidenta a generálního tajemníka ÚV KSČ. Prosincové jednání je pak přerušeno z důvodu vánočních svátků s tím, že bude pokračovat v lednu.

Antonín Novotný

1. ledna 1968 pronesl prezident Antonín Novotný novoroční projev s památnou větou: „Vstupujeme do roku, v němž nás čeká mnoho práce a také významné politické události...“.

Sjezd ÚV KSČ pokračoval ve dnech 3. až 5. ledna. Tehdy byla oddělena funkce prezidenta a generálního tajemníka, kterým byl zvolen Alexander Dubček. 21. ledna pak vyšel v deníku Práce článek Josefa Smrkovského, Dubčekova spolupracovníka, „Oč dnes jde“ - první výrazný signál, že rozdělení funkcí prezidenta republiky a generálního tajemníka ÚV KSČ nebylo pouhou formalitou. Text vzbudil pozornost zvláště důrazem, který kladl

na odstranění byrokracie, na pravdivé informování veřejnosti, na ekonomickou reformu a na nápravu společnosti.

Alexander Dubček (1921 – 1992) se v roce 1944 se zúčastnil Slovenského národního povstání. V letech 1955 – 1958 studoval politické vědy společně s pozdějším prezidentem SSSR Michailem Gorbačovem. Politickou kariéru začal jako tajemník v Bratislavě, byl také tajemníkem ÚV KSČ pro průmysl. Často se dostával do názorového sporu s Antonínem Novotným. V lednu 1968 byl zvolen generálním tajemníkem ÚV KSČ. Lidé, kteří se s Dubčekem setkali, hovořili o něm jako o nekonfliktním, přátelském a vlídném člověku, který byl vhodným spojujícím článkem mezi komunisty, kteří si přáli změnu, a těmi, kteří o ni nestáli.

Alexander Dubček

21. března 1968 rozhodlo vedení ÚV KSČ o odvolání Antonína Novotného z funkce prezidenta, 30. března byl zvolen novým prezidentem armádní generál Ludvík Svoboda.

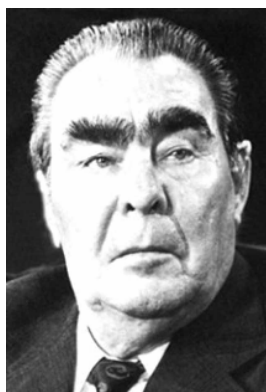
Ludvík Svoboda (1895 – 1979) bojoval v první světové válce v rakousko-uherské armádě na Východní frontě, kde padl po několika měsících do ruského zajetí a přihlásil se do Československých legií. Zde vynikal svou statečností. Někteří pamětníci dokonce tvrdili, že to byl právě Svoboda, kdo vyburcoval legie v bitvě u Zborova. Za druhé světové války byl jedním z hlavních organizátorů vzniku 1. Československého praporu při Rudé armádě. Při osvobození Československa opět prokázal svou nesmírnou odvahu a statečnost. Po válce byl členem Národního shromáždění. Jako ministr obrany posuzoval rozsudky smrti nad vojáky odsouzenými ve vykonstruovaných procesech. Fakt, že ve většině případů nevyužíval svého práva navrhnout udělení milosti, řada lidí hodnotí jako spoluúčast na těchto justičních vraždách (např. proces s gen. Píkou). V roce 1950 byl odvolán z funkce ministra a

v roce 1952 zatčen, kvůli protestům sovětských vojenských důstojníků byl však propuštěn. Po srpnu 1968 se podílel na odvolání Alexandra Dubčeka z funkce generálního tajemníka ÚV KSČ a jeho nahrazení Gustavem Husákem.

arm. gen. Ludvík Svoboda

V dubnu 1968 ÚV KSČ schválilo tzv. Akční program KSČ, který zahrnoval zvýšení svobody tisku a větší orientaci ekonomiky na spotřební zboží, neboť do té doby převládal těžký průmysl. "Vedoucí úloha KSČ" však měla být zachována. Také byla naplánovaná federalizace ČSSR na dvě rovnoprávné republiky. Přestože byla vůdčí role KSČ v Akčním programu jasně vymezena, veřejnost tlačila stranu, aby reformy probíhaly rychleji a radikálněji. V tisku začaly vycházet proti-sovětské články, byly zakládány nové politické kluby, které chtěly zasahovat do politiky atd. Členové KSČ, kteří nebyli reformám příliš nakloněni, požadovali tvrdý zásah proti těmto skupinám občanů, ale Dubček zastával mírnější a zdrženlivější řešení. V červnu novinář a spisovatel Ludvík Vaculík (člen KSČ) vydal manifest „Dva tisíce slov“, ve kterém vyzývá občany, aby se sami aktivně snažili prosadit reformy a nečekali na to, co udělá KSČ. Celé vedení strany, včetně Dubčeka, tento text odsoudilo. Přesto situace v Československu stále více znepokojovala ostatní socialistické státy, nejvíce pak Sovětský svaz pod vedením Leonida Brežněva.

Leonid Brežněv

Lidé v celém Československu propadli naději, že se situace v krátké době změní a poměry ve státě budou demokratické. Všechny tyto naděje pohřbila srpnová okupace vojsky Varšavské smlouvy.

Varšavská smlouva – byla podepsána 14. května 1955 Albánií, Bulharskem, Československem, Maďarskem, Německou demokratickou republikou, Polskem, Rumunskem a Sovětským svazem. Tato smlouva měla zaručovat vojenskou spolupráci všech členských států při obraně socialismu a být protiváhou západní vojenské organizace NATO. Albánie se přestala jednání zúčastňovat v roce 1962 a v září 1968 na protest proti zásahu v Československu od smlouvy odstoupila.

Srpen 1968

V noci z 20. na 21. 1968 začala invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Ze států Varšavské smlouvy se nezúčastnila Albánie a Rumunsko, vojska NDR byla připravena, ale nakonec hranice nepřekročila.

První útočná vlna proběhla v ranních hodinách, kdy byla obsazena letiště, na která následně začala přistávat dopravní letadla s vojenskými jednotkami. Hluk letadel a vojenské techniky v brzkých ranních hodinách vyděsil obyvatele celé země.

V ranních hodinách jsou přenášeny Československým rozhlasem dramatické scény se střelbou na Vinohradské třídě v Praze. Kolem deváté ráno vysílání umlká za zvuků střelby sovětské pěchoty. Rozhlas následně přechází na tajné vysílání a od 11 hodin pokračuje ve vysílání zpravodajstvím o situaci v zemi. Střídavě se hlásila utajená studia po celé zemi.

Během invaze využila vojska Varšavské smlouvy asi 6300 tanků a odhaduje se asi 200 až 500 tisíc vojáků. Tanky okupantů byly označeny bílými pruhy, aby nedošlo k záměně s tanky Československé armády, pokud by se rozhodla bránit.

Od 21. srpna do konce roku zemřelo při střetu s okupanty asi 110 Čechů a Slováků, asi 300 tisíc lidí následně odešlo do emigrace.

Armády Polska, Bulharska, Maďarska opustily Československo v listopadu. Armáda Sovětského svazu pak zůstala na našem území za účelem udržení pořádku až do roku 1991. V tomto roce bylo v Československu asi 160 tis. sovětských vojáků.

Již v ranních hodinách 21. srpna se vedení KSČ, až na výjimky, ostře ohradilo proti okupaci, jako zásadnímu porušení mezinárodního práva. Zároveň vyzývá lid, aby zachoval klid a zabránil tak zbytečnému krveprolití. Odpoledne asi ve 14 hodin jsou hlavní představitelé Pražského jara Alexander Dubček, Josef Smrkovský, Zdeněk Krieger a Josef Špaček převezeni sovětským obrněným transportérem z budovy ÚV KSČ na neznámé místo, od ranních hodin do té doby je celé vedení KSČ v budově vězněno.

Ihned 21. srpna se sešla Rada bezpečnosti OSN, sovětský zástupce Malik prohlásil, že se v Československu nic zvláštního neděje a vše je v pořádku. Američané nechtěli narušit už tak napjaté vztahy se SSSR, Británie zase nechtěla ohrozit své obchodní zájmy v SSSR. Původně navržené prohlášení, které mělo odsoudit události v Československu, tedy schváleno nebylo.

Provolání ÚV KSČ z 21. srpna 1968

Všemu lidu Československé socialistické republiky

Včera, dne 20. 8. 1968, kolem 23. hodiny večerní překročila vojska Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky státní hranice Československé socialistické republiky. Stalo se tak bez vědomí prezidenta republiky, předsedy Národního shromáždění, předsedy vlády i prvního tajemníka ÚV KSČ a těchto orgánů.

V těchto hodinách zasedalo předsednictvo ÚV KSČ a zabývalo se přípravou XIV. sjezdu strany. Předsednictvo ÚV KSČ vyzývá všechny občany naší republiky, aby zachovali klid a nekladli postupujícím vojskům odpor. Proto ani naše armáda, Bezpečnost a Lidové milice nedostaly rozkaz k obraně země.

Předsednictvo ÚV KSČ považuje tento akt za odporující nejenom všem zásadám vztahu mezi socialistickými státy, ale za popření základních norem mezinárodního práva.

Všichni vedoucí funkcionáři státu, KSČ i Národní fronty zůstávají ve svých funkcích, do nichž byli jako představitelé lidu a členů svých organizací zvoleni podle zákonů a jiných norem, platných v Československé socialistické republice.

Ústavními činiteli je okamžitě svoláváno zasedání Národního shromáždění, vlády republiky, předsednictvo ústředního výboru KSČ svolává plénum ÚV KSČ k projednání vzniklé situace.

Důsledky srpna 1968

Ve dnech 23. – 26. srpna 1968 se uskutečnilo tzv. moskevské jednání, kterého se za československou stranu účastnili Svoboda, Husák, Idra, Biřák a další, kteří s okupací v podstatě souhlasili, a „věznění“ funkcionáři Dubček, Smrkovský, Kriegel a další, kteří představovali reformní politiky Pražského jara. Jakým způsobem byla jednání vedena a jaký nátlak byl na československé politiky vyvíjen, je dodnes obestřeno tajemstvím a uzavřeno v moskevských archivech.

Jisté je, že výsledek jednání potvrdil a odsouhlasil okupaci Československa, souhlasil s částečnou ztrátou suverenity a zavazoval Československo k postupné normalizaci poměrů na základě marxismu-leninismu a v souladu s požadavky SSSR.

Další vývoj událostí v Československu byl v podstatě diktován z Moskvy, politici Pražského jara měli pod tlakem Moskvy podepsat a odsouhlasit všechna „potřebná“ opatření. Tím se zřeknou svých názorů a myšlenek, a následně tak ztratí popularitu mezi lidmi. Poté měli být tito politici nahrazeni jinými, kteří jsou názorově mnohem blíží Moskvě.

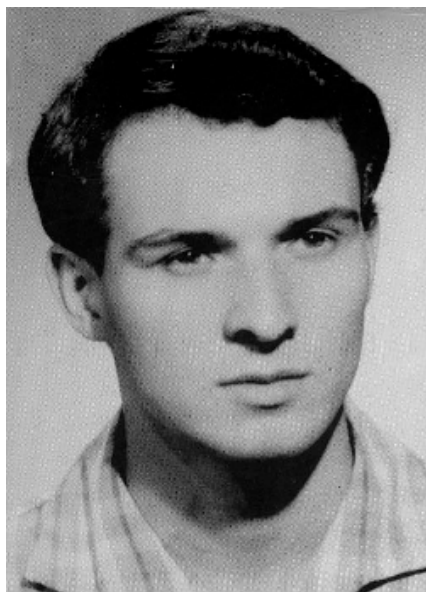
18. října schválilo Národní shromáždění smlouvu o „dočasném“ umístění vojsk na území Československa. Z 242 poslanců hlasovali 4 proti (Božena Fuková, Gertruda Sekaninová, František Kriegel, František Vodsoň), 10 se zdrželo hlasování (jejich jména nejsou známá), ostatní byli pro.

Lidé stále ještě vyjadřovali v ulicích nesouhlas s okupací, bylo to při příležitosti vzniku Československa nebo při výročí VŘSR, mnoho z nich však bylo zatčeno a obžalováno, někteří byli vyloučeni ze škol, nebo byli v práci sesazeni na nejnižší pozice. Atmosféra strachu se opět začala šířit, lidé se opět začali bát dát najevo svůj názor. To byl důkaz, že „normalizace“ funguje.

Nervózní atmosféra, pocit beznaděje a narůstající nečinnost obyvatelstva měla za následek událost u nás nevídanou. Dne 16. ledna 1969 se v odpoledních hodinách polil hořlavinou a zapálil na Václavském náměstí v Praze student filozofické fakulty Jan Palach. Později jej následovali Jan Zajíc (25.2.) a Evžen Plocek (4.4.).

Jan Palach (1948 – 1969) byl studentem historie a politické ekonomie. Po svém činu žil ještě několik dní v pražské nemocnici, kde 19. ledna zemřel. Sám nechtěl, aby byl jeho čin následován, chtěl pouze probudit národ, který propadal apatii.

„Můj čin splnil účel. Ale ať už to nikdo neudělá. Ať se ty studenty pokusí zachránit, aby celý život zasadili ke splnění našich cílů. Ať se přičiní živí v boji.“

Jan Palach

Na dubnovém zasedání ÚV KSČ vystoupil Alexandr Dubček se sebekritickým projevem, ve kterém sám navrhl takové změny v politice KSČ, které znamenaly konec jakékoliv změny politiky KSČ. Dubček rezignuje na svou funkci a generálním tajemníkem ÚV KSČ je zvolen Gustáv Husák. S jeho nástupem k moci přichází jasný směr „normalizace veřejného života“. Ostatní politici Pražského jara odstupují, nebo jsou zbaveni veřejných funkcí a do vedení KSČ nastupují lidé zcela oddaní Moskvě.

Gustáv Husák

Gustáv Husák (1913 – 1991) za druhé světové války se aktivně podílel na Slovenském národním povstání. Už během války chtěl, aby se po válce stalo Slovensko součástí

Sovětského svazu, později svůj názor změnil. V roce 1951 byl zatčen a 1954 odsouzen ve vykonstruovaném procesu na doživotí. V roce 1960 byl propuštěn a 1963 rehabilitován (zproštěn obvinění). V roce 1968 byl zpočátku příznivcem změn, ale na moskevském jednání v srpnu už tak radikální nebyl a promyšlenou taktikou se stal oblíbencem Leonida Brežněva. Od roku 1969 byl ve vedení KSČ a od roku 1975 prezidentem.